

ПРОБЛЕМА ПОДВІЙНОГО ГРОМАДЯНСТВА: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Written by БЛАЩАК АНАСТАСІЯ ІГОРІВНА, студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету (м.Тернопіль)

Tuesday, 04 December 2018 09:32

Громадянство для людини має принципове значення, оскільки визначає її політичний і соціальний статуси, матеріальне й духовне благополуччя. Особа, яка має статус громадянина, визнається суб'єктом належних прав, свобод та обов'язків, які у своїй сукупності визначають її соціальне становище у виробництві та розподілі суспільних благ, в управлінні державними і суспільними справами, у системі суспільних відносин загалом. Завдяки громадянству для людини розширюється можливість користуватися державними гарантіями своїх прав і законних інтересів як всередині країни, так і поза її межами [1, с. 65]. Закон визначає громадянство як певний правовий зв'язок між особою і державою без зазначення її етнічного походження. Громадянство – це відносини, з огляду на які між сторонами виникають взаємні права та обов'язки, а також відповідальність у разі невиконання останніх [2].

Кожній особі надається право мати статус громадянина, підстави і способи набуття якого залежать від законодавчих норм конкретної держави. Множинне (подвійне) громадянство (біпатризм, поліпатризм) – це правове становище фізичної особи, яка одночасно перебуває у громадянстві двох чи більше країн 33. Безгромадянство (апатризм) – це таке становище особи, коли вона не перебуває в громадянстві якої-небудь держави.

Фахівці вважають, що на сьогодні отримання подвійного громадянства становить пряму небезпеку для України і загрожує національній безпеці нашої країни 4, с. 444. В умовах зовнішньої загрози на сході України проблема подвійного громадянства є дуже актуальною. Хоча згідно Конституції України подвійне громадянство заборонене, українці де-факто дедалі частіше отримують таке громадянство з Румунією, Угорщиною, Росією та рядом інших країн [3]. Стан розробки проблеми подвійного громадянства не може вважатись достатнім. Передусім варто зазначити, що в Україні не визначено процедуру декларування набутого громадянства іншої країни. Законом не встановлено, як саме громадяни України мають декларувати друге громадянство. Адже в Україні немає форм фіксації подвійного громадянства. Довести його наявності практично неможливо. У багато країн (Ізраїль, Румунія, Угорщина тощо) не видають довідок про подвійне громадянство. Доведення факту наявності подвійного громадянства є майже неможливим, оскільки між Україною та іноземними державами відсутня налагоджена співпраця щодо обміну інформацією про осіб, які прийняли громадянство інших країн. Законодавство України в питаннях громадянства виходить з невизнання одночасної належності громадянина України до громадянства іншої держави. Стаття 4 Конституції України говорить, що «в Україні існує єдине громадянство». Статтею 2 Закону України «Про громадянство України» передбачено, що законодавство України про громадянство ґрунтується на принципі єдиного громадянства. Якщо громадянин України набув громадянство інших держав, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України. Якщо іноземець набув громадянство України, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України [5]. Однак дані офіційного урядового сайту Угорщини показують, що в лютому 2015 р. 94 тисячі закарпатців отримали угорські паспорти. Це 14% із 670 тисяч громадян різних країн, які подавали документи для отримання угорського громадянства. Вже у жовтні 2016 року кількість осіб, які отримали угорське громадянство, зросла до 920 тисяч. Скільки з них закарпатців – невідомо.

Угорськомовна спільнота на Закарпатті складає 150 тисяч громадян. З огляду на дані дворічної давності, можна припустити, що переважна більшість із них має – крім українського – ще й угорський паспорт. Освітні програми для угорськомовного населення

ПРОБЛЕМА ПОДВІЙНОГО ГРОМАДЯНСТВА: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Written by БЛАЩАК АНАСТАСІЯ ІГОРІВНА, студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету (м.Тернопіль)

Tuesday, 04 December 2018 09:32

якісно реалізуються на Закарпатті. У 2008 році в Ужгородському національному університеті був відкритий гуманітарно-природничий факультет з угорською мовою навчання. Тим часом в Ужгороді – на рівні з англійською мовою – активно вивчають угорську як на приватних курсах, так і у школах. За підтримки Генерального консульства Угорщини в одному із садочків Ужгорода на прохання батьків урочисто відкрили групу з угорською мовою навчан

У Криму є 2,5 мільйони громадян України, більшість яких мають громадянство Росії. Не тому, що вони захотіли, а автоматично його отримали [6].

У світі є держави, які допускають можливість подвійного громадянства. Це, зокрема, Австралія, Бельгія, Бразилія, Канада, Кіпр, Домініканська Республіка, Фінляндія, Греція, Ісландія, Іран, Ірак, Ірландія, Ізраїль, Італія, Йорданія, Латвія, Литва, Мексика, Чорногорія, Нова Зеландія, Сербія, Швеція, Сирія, Велика Британія, Сполучені Штати Америки. У розглянутому контексті цікавим є американський досвід набуття подвійного громадянства. У законодавстві США немає поняття «подвійне громадянство». Однак американська влада не переслідує тих, хто прийняв присягу, зберігши при цьому за собою колишнє громадянство, хоча в американському паспорті прямо вказано, що «власник його не визнає більше жодного громадянства».

Щодо країн Європейського Союзу, то в них немає чіткого підходу до питання про подвійне громадянство. Одні європейські країни відкидають його, натомість інші дозволяють. Ірландія визнає подвійне громадянство, а Австрія відкидає. У Німеччині необхідно виконати особливі умови. У Голландії та Італії органи влади на подвійне громадянство заплющують очі – закон не дозволяє, але й не забороняє. А в Туреччині в Греції подвійне громадянство законом дозволено, тоді як у Норвегії та Швеції – ні. В Іспанії дозволено мати «додаткове» громадянство лише деяких країн. Литва, приміром, дозволила своїм громадянам, які мають особливі заслуги перед країною – а мається на увазі діяльність, що сприяла зміцненню державності Литви та підвищенню її авторитету у світі – зберегти паспорт Литовської Республіки у разі прийняття громадянства іншої держави. Швейцарія поводить себе щодо цього питання так: швейцарський громадянин може придбати паспорт іншої країни, але при цьому він раз і назавжди втрачає свій. Будь-яка людина, котра отримала швейцарський документ, повинна за законом відмовитися від усіх своїх колишніх паспортів. Донедавна європейськими лідерами з отримання другого громадянства були британці, але тепер у цьому їх випередили французи, бельгійці, громадяни скандинавських країн та Іспанії.

Поняття «подвійне громадянство» в Росії є окремим випадком множинного громадянства. У головному законі країни також зазначено, що, незважаючи на наявність громадянства іноземної держави, громадянин РФ не позбавляється своїх прав і свобод та не звільняється від обов'язків, що впливають з російського громадянства. Натомість Болівія та Уругвай не визнають подвійного громадянства. В Аргентині можна мати, крім аргентинського, лише іспанський або італійський паспорт. Бразилія лише в певних випадках дозволяє мати інший, окрім бразильського, документ, що посвідчує особу. Ямайка і Домініканська Республіка дозволяють подвійне громадянство, а Гондурас і Мексика – ні. Чилі уклала угоду про подвійне громадянство виключно з Іспанією. ПАР, Японія і Філіппіни не визнають його.

Арабські держави надають громадянство лише уродженцям цих країн і для іноземця майже неможливо стати повноправним громадянином цих держав, насамперед в Алжирі, Саудівській Аравії та Арабських Еміратах. Вважається, що найліберальнішою країною у

ПРОБЛЕМА ПОДВІЙНОГО ГРОМАДЯНСТВА: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Written by БЛАЩАК АНАСТАСІЯ ІГОРІВНА, студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету (м.Тернопіль)

Tuesday, 04 December 2018 09:32

світі є Австралія. Однак при цьому тут дуже жорстке імміграційне законодавство [7]. Також не дозволяють мати подвійне громадянство Данія, Китай, Японія, Польща, Португалія, Румунія та інші.

Існують як негативні, так і позитивні наслідки біпатризму. Позитивними наслідками є: додаткові гарантії реалізації та захисту прав і свобод особи; вигоди щодо права на проживання у двох і більше державах; право на повернення і збереження громадянства в змішаному шлюбі; держава, що приймає, легше інтегрує резидента з множинним громадянством, ніж іноземного громадянина, а держава походження зберігає зв'язок зі своїм громадянином; наявність значної кількості осіб із множинним громадянством може сприяти інтенсифікації зв'язків між державами [8, с. 48].

Негативні наслідки подвійного громадянства: множинне громадянство здатне створити для індивіда додаткові обов'язки, виконати які або доволі складно, або ж занадто обтяжливо; неминучі колізії в правовому статусі особи з множинним громадянством через суперечності в законодавстві двох або більше держав вирішуються зазвичай не на користь цієї особи; третя держава може бути змушена вирішувати, якому громадянству особи з множинним громадянством надати перевагу; державою особа з множинним громадянством завжди буде сприйматися як недостатньо лояльна; особа може повноцінно користуватися правами й виконувати обов'язки лише перед однією державою, права і обов'язки перед іншою державою фактично є декларативними [8, с. 48].

На перший погляд, подвійне громадянство має гарантувати захищеність румунської, угорської чи російської національних меншин в Україні. Це начебто додає їм упевненості в забезпеченні фінансових і майнових прав. «Подвійники» можуть відвідати другу країну в будь-який час, що створює кращі для них умови для розуміння повсякденних подій. Проте ці ж самі особи можуть будь-коли дуже просто перетнути державний український кордон та заробляти і сплачувати податки в казну інших держав.

Отже, у деяких державах люди можуть отримати подвійне громадянство автоматично або після успішної натуралізації. Коли справа доходить до подвійного громадянства, то, як правило, думки у світі розділяються. Є країни, де закони дозволяють своїм громадянам отримувати громадянство іншої держави, не втрачаючи при цьому свого першого. В інших країнах не дозволяється мати подвійне громадянство, але якщо ж таке стається, це призводить до втрати першого громадянства.

Джер

ело подвійного громадянства криється у внутрішніх законах кожної країни. Подвійне громадянство часто має певні негативні наслідки, пов'язані з наданням дипломатичного захисту, військовою та державною службою, сплатою податків тощо. Як правило, кожна з держав, громадянство якої одночасно має певна особа, не звільняє її від військового обов'язку та обов'язку сплачувати податки. Для розв'язання таких проблем може застосовуватися т. з. принцип «ефективного» громадянства, який створює переважний правовий зв'язок біпатрида з тією державою, де особа постійно проживає. Проте навіть застосування цього принципу не усуває усіх колізій, пов'язаних із множинним громадянством для України. У законодавстві не передбачений механізму декларування подвійного громадянства і його встановлення. Найефективнішим способом розв'язання проблем правового статусу поліпатридів є укладення державами відповідних двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів.

ПРОБЛЕМА ПОДВІЙНОГО ГРОМАДЯНСТВА: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Written by БЛАЩАК АНАСТАСІЯ ІГОРІВНА, студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету (м.Тернопіль)

Tuesday, 04 December 2018 09:32

Список використаних джерел: 1. Мітряєва С. Система підтримки закордонних співвітчизників в країнах Карпатського Євросередині: приклад Угорщини.

Гілея: науковий вісник

. 2013. № 76. С. 63—67.

2. Конституція України.

Науково-практичний коментар / ред. кол. В.Я. Тацій. Харків, 2011. 1128 с.

3. Бусол О. Подвійне громадянство. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&%20view=article&id=1453:gromadyanstvo&catid=8&Itemid=350

4. Дрьомов С.В. Інститут громадянства як регулятор впливу на стан забезпечення національної безпеки України. Київ: НІСД, 2017. 52 с.

5. Про громадянство України: Закон України № 2235-14 від 18.01.2001 (із змінами). URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>

6. Брежа І. Питання подвійного громадянства в Україні треба було врегулювати ще 10 років тому.

Радіо Свобода.

05 Квітня 2017. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28412014.html>

7. Подвійне громадянство українців: «за» і «проти».

Експрес

. 24 січня 2013. URL:

<https://expres.online/archive/main/2013/01/24/81049-podviyne-gromadyanstvo-ukrayinciv>

8. Белов Д., Лазорик Є. Інститут біпатризму: досвід зарубіжних країн.

Порівняльно-аналітичне право

. 2014. № 7. С.48—51. {jcomments on}